Publicat în Jurnalul Oficial L nr. 166 din 28-06-1991

Abrogat(ă) de Directiva 2005/60/CE a Parlamentului European

DIRECTIVA CONSILIULUI

din 10 iunie 1991

privind prevenirea folosirii sistemului financiar în scopul spălării banilor

(91/308/CEE)

CONSILIUL COMUNITĂŢILOR EUROPENE

având în vedere Tratatul de instituire a Comunităţilor Economice Europene, în special art. 57 alin. (2) prima şi a treia teză, precum şi art. 100a,

având în vedere propunerea Comisiei,

în cooperare cu Parlamentul European,

având în vedere avizul Comitetului Economic şi Social,

întrucât folosirea instituţiilor de credit şi a instituţiilor financiare în scopul spălării sumelor rezultate din activităţi infracţionale, denumite în continuare "spălarea banilor", riscă să compromită în mod grav soliditatea şi stabilitatea instituţiilor respective, ca şi fiabilitatea sistemului financiar în general, care ar pierde astfel încrederea publicului;

întrucât, în absenţa unei acţiuni comunitare împotriva spălării banilor, statele membre ar putea fi obligate, pentru a-şi proteja sistemul financiar, să adopte măsuri care s-ar dovedi incompatibile cu realizarea pieţei unice; întrucât, pentru a-şi facilita activităţile cu caracter infracţional, cei care se ocupă cu spălarea banilor ar putea încerca să profite de libera circulaţie a capitalurilor şi de libera prestare de servicii pe care o implică spaţiul financiar integrat, în situaţia în care anumite măsuri de coordonare nu ar fi adoptate la nivelul Comunităţii;

întrucât spălarea banilor are o influenţă clară asupra dezvoltării crimei organizate, în general, şi a traficului cu stupefiante în particular; întrucât opinia publică devine din ce în ce mai conştientă de faptul că a combate spălarea banilor reprezintă unul dintre mijloacele cele mai eficiente de combatere a acestor activităţi cu caracter infracţional, care constituie o ameninţare deosebită pentru societăţile din statele membre;

întrucât spălarea banilor trebuie combătută în principal prin măsuri de drept penal şi în cadrul unei cooperări internaţionale între autorităţile judiciare şi de poliţie, aşa cum s-a făcut, în domeniul drogurilor, prin Convenţia Naţiunilor Unite împotriva traficului ilicit cu stupefiante şi cu substanţe psihotrope, adoptată la 19 decembrie 1988, la Viena, denumită în continuare "Convenţia de la Viena" şi aşa cum a fost aceasta din urmă extinsă la toate activităţile cu caracter criminal prin Convenţia Consiliului Europei privind spălarea, depistarea, sechestrarea şi confiscarea sumelor rezultate din activităţile cu caracter infracţional, deschisă spre semnare la 8 noiembrie 1990, la Strasbourg;

întrucât un demers penal nu trebuie să fie totuşi singura strategie folosită în combaterea spălării banilor, dat fiind faptul că sistemul financiar poate juca un rol foarte eficient; întrucât, în acest context, este oportun să se facă referire la Recomandarea Consiliului Europei din 27 iunie 1980 şi la Declaraţia de principii adoptată în decembrie 1988, la Basel, de către autorităţile de supraveghere bancară din Grupul celor Zece, două texte care reprezintă un pas important în prevenirea folosirii sistemului financiar în scopul spălării banilor;

întrucât spălarea banilor se înscrie în general într-un context internaţional care permite să se ascundă mai uşor provenienţa infracţională a fondurilor; întrucât măsurile adoptate exclusiv la nivel naţional, fără a ţine seama de o coordonare şi de o cooperare internaţională, ar avea efecte foarte limitate;

întrucât orice măsură adoptată de Comunitate în acest domeniu trebuie să fie compatibilă cu celelalte acţiuni întreprinse de alte foruri internaţionale; întrucât, în această privinţă, orice acţiune a Comunităţii ar trebui, în special, să ţină seama de recomandările Grupului de Acţiune Financiară în privinţa spălării banilor, constituit în iulie 1989 cu ocazia conferinţei la nivel înalt a celor şapte state cele mai industrializate de la Paris;

întrucât Parlamentul European a cerut, în mai multe rezoluţii, stabilirea unui program global al Comunităţii privind combaterea traficului cu stupefiante şi care să cuprindă dispoziţii referitoare la spălarea banilor;

întrucât, în sensul prezentei directive, definiţia spălării banilor se inspiră din definiţia adoptată prin Convenţia de la Viena; întrucât, dat fiind că, totuşi, fenomenul spălării banilor se referă nu numai la rezultatul infracţiunilor de trafic cu stupefiante, ci şi la rezultatul altor activităţi cu caracter infracţional (cum ar fi crima organizată şi terorismul), este important ca statele membre să extindă, în sensul în care o permite legislaţia lor, efectele prezentei directive asupra rezultatului acestor activităţi, în măsura în care acest rezultat poate să atragă după sine operaţiuni de spălare a banilor, care ar justifica sancţiuni pe acest temei;

întrucât interzicerea spălării banilor prevăzută prin legislaţia statelor membre, sprijinită de măsuri adecvate şi de sancţiuni, constituie o condiţie necesară în combaterea acestui fenomen;

întrucât, pentru a evita situaţiile în care persoanel care se ocupă cu spalarea banilor profită de anonimat pentru a desfăşura activităţi cu caracter infracţional, este necesar să se vegheze ca instituţiile de credit şi instituţiile financiare să ceară identificarea clienţilor lor atunci când stabilesc relaţii de afaceri cu aceştia sau atunci când efectuează tranzacţii care depăşesc un anumit prag; întrucât această măsură trebuie extinsă, pe cât posibil, şi asupra uzufructuarilor;

întrucât instituţiile de credit şi instituţiile financiare trebuie să păstreze cel puţin cinci ani copii sau referinţe ale documentelor de identificare solicitate, ca şi documentele justificative şi înregistrările, constând în documente originale sau în copie având putere probatorie similară în raport cu legislaţia naţională privind tranzacţiile, în scopul de a servi ca element probatoriu în orice anchetă legată de spălarea banilor;

întrucât, pentru a păstra soliditatea şi integritatea sistemului financiar şi a contribui la combaterea spălării banilor, este necesar să se vegheze ca instituţiile de credit şi instituţiile financiare să examineze cu o atenţie sporită orice tranzacţie care, dată fiind natura ei, este foarte probabil legată de spălarea banilor; întrucât, în acest scop, este necesar ca aceste instituţii să fie deosebit de atente la tranzacţiile efectuate cu state terţe care nu aplică, în materie de combatere a spălării banilor, norme comparabile cu cele stabilite de Comunitate sau cu alte norme echivalente definite de foruri internaţionale şi pe care Comunitatea şi le-a însuşit;

întrucât, în acest scop, statele membre pot cere instituţiilor de credit şi instituţiilor financiare să consemneze în scris rezultatele investigaţiei la care sunt obligate şi să asigure autorităţilor care răspund de combaterea spălării banilor accesul la aceste rezultate;

întrucât prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor reprezintă o sarcină care nu poate fi dusă la bun sfârşit de către autorităţile care răspund de lupta împotriva acestui fenomen fără cooperarea instituţiilor de credit sau a instituţiilor financiare, precum şi a autorităţilor lor de supraveghere; întrucât secretul bancar trebuie ridicat în aceste cazuri; întrucât un sistem obligatoriu de declarare a operaţiunilor suspecte, care garantează faptul că informaţiile sunt transmise autorităţilor mai sus menţionate fără a-i atenţiona pe clienţii vizaţi, este mijlocul cel mai eficient de a realiza această cooperare; întrucât o clauză specială de protecţie este necesară pentru a scuti instituţiile de credit şi instituţiile financiare, precum şi pe conducătorii şi funcţionarii acestora, de răspunderea pentru încălcarea restricţiilor privind divulgarea informaţiilor;

întrucât informaţiile primite de autorităţi prin aplicarea prezentei directive nu pot fi folosite decât în scopul combaterii spălării banilor; întrucât statele membre pot totuşi să prevadă folosirea acestor informaţii în alte scopuri;

întrucât instituirea, de către instituţiile de credit şi de instituţiile financiare, a unor proceduri de control intern şi a unor programe de formare în acest domeniu sunt măsuri complementare fără de care celelalte măsuri conţinute în prezenta directivă şi-ar putea pierde eficacitatea;

întrucât, dat fiind faptul că spălarea banilor poate fi efectuată nu numai prin intermediul instituţiilor de credit şi al instituţiilor financiare, ci şi prin intermediul altor tipuri de profesiuni şi categorii de întreprinderi, statele membre trebuie să extindă toate sau o parte din dispoziţiile prezentei directive astfel încât acestea să includă profesiunile şi întreprinderile ale căror activităţi ar putea, în mod deosebit, să fie folosite în scopul spălării de capitaluri;

întrucât este important ca statele membre să vegheze la adoptarea unor măsuri coordonate de către Comunitate atunci când există indicii serioase că profesiuni sau activităţi ale căror condiţii de exercitare au făcut obiectul unei armonizări la nivel comunitar sunt folosite în scopul spălării banilor;

întrucât eficacitatea eforturilor depuse pentru eliminarea spălării banilor depinde foarte mult de coordonarea continuă şi de armonizarea măsurilor naţionale de aplicare; întrucât o astfel de coordonare şi de armonizare efectuate în cadrul diferitelor foruri internaţionale impun, la nivel comunitar, o punere de acord între statele membre şi Comisie în cadrul unui comitet de contact;

întrucât fiecare stat membru trebuie să ia măsurile adecvate, dar şi să sancţioneze în mod corespunzător încălcarea acestor măsuri, pentru a asigura aplicarea deplină a dispoziţiilor prezentei directive,

ADOPTĂ PREZENTA DIRECTIVĂ

Articolul 1

În sensul prezentei directive:

— "instituţie de credit" reprezintă o instituţie în sensul art. 1, prima liniuţă din Directiva 77/780/CEE (4), modificată ultima dată de Directiva 89/646/CEE (5), precum şi o sucursală, definită la art. 1 a treia liniuţă din directiva menţionată şi care este situată în Comunitate, a unei instituţii de credit cu sediul social în afara Comunităţii,

— "instituţie financiară" reprezintă o întreprindere, alta decât o instituţie de credit, a cărei activitate principală constă în efectuarea uneia sau mai multor operaţiuni menţionate la punctele 2 - 12 şi 14 din lista anexată Directivei 89/646/CEE, precum şi o societate de asigurări autorizată conform Directivei 79/267/CEE, modificată ultima dată de Directiva 90/619/CEE, în măsura în care desfăşoară activităţi care ţin de directiva menţionată anterior: această definiţie include şi sucursalele, situate în Comunitate, ale unor instituţii financiare cu sediul social în afara Comunităţii,

— "spălarea banilor" reprezintă activităţile enumerate mai jos, comise cu intenţie:

— convertirea sau transferul de bunuri despre care cel care le efectuează ştie că provin dintr-o activitate cu caracter infracţional sau dintr-o participare la o astfel de activitate, în scopul de a disimula sau de a masca originea ilicită a numitelor bunuri sau de a ajuta orice persoană implicată în această activitate să scape de consecinţele juridice ale actelor sale,

— disimularea sau mascarea naturii, sursei, amplasării, dispoziţiei, mişcării sau a proprietăţii reale a bunurilor sau a drepturilor referitoare la acestea despre care autorul ştie că provin dintr-o activitate infracţională sau din participarea la o astfel de activitate,

— achiziţia, deţinerea sau folosirea unor bunuri ştiind, în momentul primirii acestor bunuri, că ele provin dintr-o activitate cu caracter criminal sau dintr-o participare la o astfel de activitate,

— participarea la unul dintre actele vizate la cele trei puncte precedente, asocierea pentru a comite actul respectiv, încercarea de a-l comite, faptul de a ajuta, de a incita sau de a sfătui pe cineva să-l comită sau faptul de a-i facilita executarea.

Cunoaşterea, intenţia sau motivaţia, ce trebuie să fie un element al activităţilor menţionate la prezenta liniuţă, pot fi stabilite pe baza unor stări de fapt obiective.

Se consideră tot spălare a banilor şi situaţia în care activităţile aflate la originea bunurilor destinate spălării sunt localizate pe teritoriul unui alt stat membru sau pe cel al unui stat terţ,

— "bunuri" reprezintă toate categoriile de active, corporale sau necorporale, mobile sau imobile, tangibile sau intangibile, precum şi actele juridice sau documentele atestând proprietatea asupra acestor active sau asupra drepturilor legate de ele,

— "activitate cu caracter infracţional" reprezintă o infracţiune definită la art. 3 alin.(1) lit. (a) din Convenţia de la Viena, precum şi orice altă activitate cu caracter infracţional definită ca atare pentru nevoile prezentei directive de către fiecare stat membru,

— "autorităţi competente" reprezintă autorităţile naţionale abilitate, în temeiul unei legi sau a unei reglementări, să controleze instituţiile de credit sau instituţiile financiare.

Articolul 2

Statele membre trebuie să se asigure că spălarea banilor, definită în prezenta directivă, este interzisă.

Articolul 3

1. Statele membre trebuie să se asigure că instituţiile de credit şi instituţiile financiare cer identificarea clienţilor lor printr-un act doveditor atunci când stabilesc relaţii de afaceri, în special atunci când deschid un cont bancar sau un cont de economii sau oferă servicii de păstrare a bunurilor.

2. Obligaţia de identificare este de asemenea valabilă pentru orice tranzacţie care se ridică la sau depăşeşte suma de 15.000 ECU cu clienţi, alţii decât cei menţionaţi la alin. (1), indiferent dacă se efectuează una sau mai multe operaţiuni între care pare să existe o legătură. În cazul în care suma nu este cunoscută în momentul în care se încheie tranzacţia, instituţia implicată trebuie să iniţieze identificarea imediat ce cunoaşte această sumă şi constată că pragul este atins.

3. Prin derogare de la alin. (1) şi (2), în cazul contractelor de asigurare încheiate de societăţile de asigurare autorizate în temeiul Directivei 79/267/CEE, atunci când acestea desfăşoară activităţi care sunt în legătură cu directiva menţionată anterior, identificarea nu este necesară în cazul în care suma primei sau a primelor periodice care trebuie achitate în cursul unui an nu depăşeşte 1.000 ECU sau în cazul achitării unei prime unice care nu depăşeşte 2.500 ECU.

4. Statele membre pot prevedea ca identificarea să nu fie obligatorie în cazul contractelor de asigurare de pensie, ce au fost încheiate în baza unui contract de muncă sau de activitate profesională a asiguratului, cu condiţia ca aceste contracte să nu comporte clauză de răscumpărare, nici să nu poată servi drept garanţie pentru un împrumut.

5. Dacă există îndoieli că clienţii menţionaţi la alineatele precedente acţionează în nume propriu sau în cazul în care există certitudinea că aceştia nu acţionează în numele propriu, instituţiile de credit şi instituţiile financiare iau măsuri rezonabile pentru a obţine informaţii asupra identităţii reale a persoanelor în numele cărora acţionează aceşti clienţi.

6. Instituţiile de credit şi instituţiile financiare trebuie să iniţieze această identificare, chiar dacă valoarea tranzacţiei este inferioară pragurilor menţionate anterior, de îndată ce există bănuiala de spălare a banilor.

7. Instituţiile de credit şi instituţiile financiare nu sunt supuse obligaţiei de identificare prevăzută în prezentul articol în cazul în care clientul este o instituţie de credit sau o instituţie financiară reglementată prin prezenta directivă.

8. Statele membre pot prevedea că obligaţia de identificare în legătură cu tranzacţiile menţionate la alin. (3) şi (4) este îndeplinită atunci când se stabileşte că plata tranzacţiei trebuie să se efectueze prin debitarea unui cont deschis pe numele clientului la o instituţie de credit supusă obligaţiei enunţate la alin. (1).

Articolul 4

Statele membre trebuie să se asigure că instituţiile de credit şi instituţiile financiare păstrează, pentru a servi drept element probatoriu în cadrul oricărei anchete referitoare la spălarea banilor:

— cu privire la identificare: copiile sau referinţe despre documentele cerute, pentru o perioadă de cel puţin cinci ani după încetarea relaţiilor cu clientul,

— cu privire la tranzacţii: documentele justificative şi înregistrările constând în documente originale sau copii având putere de probă similară în raport cu legislaţia naţională, pentru o perioadă de cel puţin cinci ani după desfăşurarea tranzacţiilor.

Articolul 5

Statele membre trebuie să se asigure că instituţiile de credit şi instituţiile financiare examinează cu o atenţie deosebită orice tranzacţie despre care consideră în mod deosebit, dată fiind natura ei, că poate fi legată de spălarea banilor.

Articolul 6

Statele membre trebuie să ia toate măsurile pentru ca instituţiile de credit şi instituţiile financiare, precum şi conducătorii şi funcţionarii acestora, să coopereze cu autorităţile care răspund de lupta împotriva spălării banilor:

— informând, din proprie iniţiativă, aceste autorităţi asupra oricărui fapt ce ar putea fi un indiciu pentru o spălare banilor,

— punând la dispoziţia acestor autorităţi, la cererea lor, toate informaţiile necesare conform procedurilor prevăzute de legislaţia aplicabilă.

Informaţiile menţionate la primul paragraf sunt transmise autorităţilor responsabile cu combaterea spălării banilor din statul membru pe teritoriul căruia este situată instituţia care a furnizat aceste informaţii. Această transmitere se face în mod normal de persoana sau persoanele desemnate de instituţiile de credit sau de instituţiile financiare conform procedurilor prevăzute la art. 11, pct. 1.

Informaţiile puse la dispoziţia autorităţilor în conformitate cu primul paragraf pot fi folosite numai în scopul combaterii spălării banilor. Statele membre pot totuşi prevedea ca aceste informaţii să poată fi folosite şi în alte scopuri.

Articolul 7

Statele membre trebuie să se asigure că instituţiile de credit şi instituţiile financiare se abţin de la efectuarea tranzacţiilor despre care ştiu sau bănuiesc că sunt legate de spălarea banilor, înainte de a informa în acest sens autorităţile menţionate la art. 6. Aceste autorităţi pot, în condiţiile prevăzute de legislaţia lor naţională, să dea dispoziţii ca operaţiunea să nu fie executată. În cazul în care tranzacţia respectivă este bănuită de a genera o operaţiune de spălare a banilor şi în situaţia în care abţinerea de la astfel de tranzacţii nu este posibilă sau poate să împiedice urmărirea beneficiarilor unei operaţiuni suspectate de spălare a banilor, instituţiile vizate procedează imediat după aceea la informarea cerută.

Articolul 8

Instituţiile de credit şi instituţiile financiare, precum şi conducătorii şi funcţionarii acestora, nu trebuie să comunice clientului vizat sau unor terţi, faptul că au fost transmise autorităţilor informaţii în conformitate cu art. 6 şi 7 sau că o anchetă asupra spălării banilor este în curs.

Articolul 9

Furnizarea de informaţii cu bună credinţă către autorităţile care răspund de combaterea spălării banilor de către un funcţionar sau un conducător al unei instituţii de credit sau al unei instituţii financiare, în conformitate cu art. 6 şi 7, nu constituie o încălcare a unei restricţii de furnizare de informaţii impusă prin contract sau printr-o lege, reglementare sau dispoziţie administrativă, şi nu antrenează nici un fel de răspundere pentru instituţia de credit, instituţia financiară, conducătorii şi funcţionării lor.

Articolul 10

Statele membre trebuie să se asigure că autorităţile competente informează autorităţile care răspund de combaterea spălării banilor dacă, în cursul inspecţiilor pe care le efectuează în instituţiile de credit sau în instituţiile financiare, sau în orice alt mod, descoperă fapte ce pot constitui proba unei spălări de capitaluri.

Articolul 11

Statele membre trebuie să se asigure că instituţiile de credit şi instituţiile financiare:

1) instituie proceduri adecvate de control intern şi de comunicare în scopul de a preveni şi de a împiedica realizarea unor operaţiuni legate de spălarea banilor;

2) iau măsurile adecvate pentru a-şi sensibiliza funcţionarii faţă de dispoziţiile conţinute în prezenta directivă. Aceste măsuri includ participarea funcţionarilor lor la programe speciale în scopul de a-i ajuta să recunoască operaţiunile care pot fi legate de spălarea banilor şi de a-i instrui asupra modului în care trebuie să procedeze într-un astfel de caz;

Articolul 12

Statele membre trebuie să extindă integral sau parţial dispoziţiile prezentei directive la profesiunile şi categoriile de întreprinderi, altele decât instituţiile de credit şi instituţiile financiare menţionate la art. 1, care exercită activităţi în mod special susceptibile de a fi folosite în scopul spălării de capitaluri.

Articolul 13

1. Se constituie pe lângă Comisie un comitet de contact, denumit în continuare "comitetul", care are drept misiune:

a) să faciliteze, fără a aduce atingere art. 169 şi 170 din Tratat, o aplicare armonioasă a prezentei directive prin consultări periodice asupra problemelor concrete pe care le-ar ridica aplicarea sa şi în legătură cu care schimburile de păreri ar fi considerate utile;

b) să faciliteze consultări între statele membre în legătură cu condiţiile şi obligaţiile mai riguroase sau suplimentare pe care le vor impune pe plan naţional;

c) să consilieze Comisia, dacă este cazul, în legătură cu completările sau modificările care trebuie aduse prezentei directive sau în legătură cu adaptările considerate necesare, în special pentru a armoniza efectele art. 12.

d) să examineze oportunitatea de a include o profesiune sau o categorie de întreprinderi în domeniul de aplicare a art. 12 atunci când s-a constatat că într-un stat membru această profesiune sau categorie de întreprinderi a fost folosită în scopul spălării banilor:

2. Comitetul nu are drept misiune să aprecieze temeinicia hotărârilor luate în cazuri individuale de către autorităţile competente.

3. Comitetul este format din persoane desemnate de statele membre şi din reprezentanţi ai Comisiei. Secretariatul acestuia este asigurat de către Comisie. Comitetul este prezidat de un reprezentant al Comisiei şi se întruneşte fie la iniţiativa acestuia, fie la cererea delegaţiei unui stat membru.

Articolul 14

Fiecare stat membru ia măsurile adecvate pentru a asigura aplicarea integrală a tuturor dispoziţiilor prezentei directive şi, în mod deosebit, stabileşte sancţiunile ce vor fi instituite în cazul constatării unor încălcări ale dispoziţiilor adoptate în aplicarea prezentei directive.

Articolul 15

Statele membre pot adopta sau menţine în domeniul reglementat de prezenta directivă dispoziţii mai stricte pentru a împiedica spălarea banilor.

Articolul 16

1. Statele membre adoptă legile, reglementările şi dispoziţiile administrative necesare, în conformitate cu prezenta directivă, înainte de 1 ianuarie 1993.

2. În momentul adoptării de către statele membre, aceste măsuri trebuie să conţină o referire la prezenta directivă sau să fie însoţite de o astfel de referire cu ocazia publicării lor oficiale. Metodele prin care se face o astfel de referire sunt hotărâte de către statele membre.

3. Statele membre aduc la cunoştinţa Comisiei textul principalelor dispoziţii de drept intern pe care le adoptă în domeniul reglementat de prezenta directivă.

Articolul 17

Comisia întocmeşte, la un an după 1 ianuarie 1993, iar apoi ori de câte ori este nevoie, dar cel puţin o dată la trei ani, un raport asupra aplicării prezentei directive şi îl supune Parlamentului European şi Consiliului.

Articolul 18

Prezenta directivă se adresează statelor membre.

Adoptată la Luxemburg, 10 iunie 1991.

Pentru Consiliu
Preşedintele
J. -C. JUNCKER

Declaraţia reprezentanţilor guvernelor statelor membre, reuniţi în cadrul Consiliului

Reprezentanţii guvernelor statelor membre, reuniţi în cadrul Consiliului, amintind faptul că statele membre au semnat Convenţia Naţiunilor Unite privind traficul ilicit de droguri şi substanţe psihotrope, adoptată la 19 decembrie 1988, la Viena,

amintind de asemenea faptul că cea mai mare parte dintre aceste state au semnat, la 8 noiembrie 1990, la Strasbourg, Convenţia Consiliului Europei privind spălarea, depistarea, sechestrarea şi clasificarea veniturilor rezultate din activităţilor cu caracter infracţional,

conştiente de faptul că descrierea operaţiunii de spălare a banilor, figurând la art. 1 din Directiva 91/308/CEE, preia formularea din dispoziţiile corespunzătoare ale convenţiilor menţionate anterior,

se angajează să ia, cel mai târziu la 31 decembrie 1992, toate măsurile necesare pentru a pune în vigoare o legislaţie penală care să le permită să-şi îndeplinească obligaţiile decurgând din instrumentele amintite.

C.T.C.E. Piața Neamț